

Klíčové kompetence

1. Kompetence k učení

1.1 Žák má pozitivní vztah k učení a volí si pro sebe nejvhodnější formu učení

Učitel zdůrazňuje význam vzdělání v současné době. Na žáky působí vlastním příkladem, využívá různých forem motivace (výukové programy, moderní pomůcky - PC, internet, besedy s odborníky, návštěvy výstav, institucí). Vytváří příležitosti, aby žák mohl získané vědomosti uplatnit. Podněcuje žakovu tvořivost.

Navozuje takové situace, v nichž má žák radost z učení pro samotné učení a jeho přínos. Požaduje po žácích výsledky úměrné jejich schopnostem a nadání.

žák používá různé metody a způsoby učení	
1. období	Učitel využívá různých forem, ukazuje žákům různé metody učení.
2. období	

žák si vybírá vhodné metody a způsoby učení	
3. období	Učitel nabídne žákům různé metody, ze kterých si žák může vybrat pro sebe tu nejvhodnější.

1.2 Žák se zajímá o nové poznatky

Učitel zadává úkoly, při kterých je nutné hledat na internetu, v literatuře, v časopisech. Žáci vyhledané informace předvádějí formou referátů, prezentací svým spolužákům.

žák vyhledává sám i ve skupině nové poznatky ve vhodné literatuře, popř. na internetu	
1. období	Učitel organizuje práci jednotlivců i skupin, vybírá vhodná témata přiměřená věku a schopnostem žáků.
2. období	

žák formou referátů nebo prezentací seznamuje spolužáky s novými poznatky, které sám vyhledává z různých zdrojů	
3. období	Učitel zadává žákům referáty s různými tématy z různých oblastí.

1.3 Žák čte s porozuměním

Učitel zadává žákům nastudovat různé texty z učebnice a různé jiné literatury, formou problémových otázek se přesvědčuje o pochopení daného textu.

žák reprodukuje přečtený text	
1. období	Učitel nabízí žákům věku přiměřené texty.
2. období	

žák nastuduje zadaný text, vybere podstatné	
3. období	Učitel se formou problémových otázek přesvědčuje o pochopení daného textu.

1.4 Žák vyhledává a třídí informace

Učitel vede žáky k práci s různými zdroji (encyklopedie, internet, média). Učí žáky rozlišovat podstatné od nepodstatného. V průběhu výuky seznámí žáky s více možnostmi řešení problémů a osvojení si učiva. Ponechává určitou volnost ve výběru informací

žák vypracuje jednoduchý úkol s využitím nabídnutých informačních zdrojů	
--	--

1. období	Učitel umožňuje žákům pracovat s různými zdroji informací.
2. období	

žák aktivně využívá různé zdroje informací, vyhodnotí a obhájí, který z použitých zdrojů je pro danou situaci nejefektivnější

3. období	Učitel nabízí vhodné zdroje informací, seznamuje žáky s více možnostmi řešení problémů a osvojení si učiva.
-----------	---

1.5 Žák využívá a aplikuje poznatky a vyvozuje závěry pro využití v budoucnosti

Učitel neustále zdůrazňuje mezipředmětové vztahy a jejich uplatnění v praxi. Získané vědomosti žáci uplatňují nejen při zkoušení, ale i při praktických činnostech (laboratorní práce chemické, fyzikální, biologické, práce v dílnách apod.).

žák formuluje, jaký význam má získaná informace pro běžný život, a propojuje nově získané informace s předešlými zkušenostmi

1. období	Učitel při probírání učiva uvádí příklady z praxe, na kterých modeluje propojení teorie a praxe.
2. období	

žák získané informace chápe včetně souvislostí a vysvětlí je

3. období	Učitel vyvozuje nové učivo na základě již probraného
-----------	--

1.6 Žák si vytváří ucelenější pohled na různé jevy (společenské, kulturní, přírodovědné, atd.)

Učitel učí žáky, že jeho názor musí být podložen fakty.

žák získává přehled o propojenosti různých oblastí života

1. období	Učitel seznamuje žáka s různými oblastmi života.
2. období	

žák získané informace chápe včetně souvislostí a vysvětlí je

3. období	Učitel obohacuje výuku ukázkami z praxe a neustále ukazuje propojenost všech předmětů mezi sebou i s běžným životem.
-----------	--

1.7 Žák samostatně pozoruje, experimentuje a kriticky posuzuje získané výsledky

Žák získané výsledky nejdříve zpracovává sám. Učitel vše demonstruje žákům a postupně jim nechává stále větší prostor pro samostatné řešení. Vede ke schopnosti kritického zhodnocení informací, jejich ověřování z různých zdrojů.

žák rozlišuje stěžejní cíle od těch méně důležitých a předem si rozvrhne čas na potřebnou přípravu

1. období	Učitel usměrňuje pracovní aktivitu žáka a pomáhá mu se správným časovým rozvržením jeho práce.
2. období	

žák získané informace chápe včetně souvislostí a vysvětlí je

3. období	Učitel nabídne vhodná témata práce, ze kterých si žák může vybírat.
-----------	---

1.8 Žák účinně používá hodnocení a sebehodnocení

Při zkoušení nechá učitel žáka svůj výkon zhodnotit, s celou třídou rozebere klady a zápory, své hodnocení veřejně zdůvodní.

žák otevřeně diskutuje s učitelem i se spolužáky o svých vědomostech a dovednostech v různých oblastech

1. období 2. období	Učitel nechá žákovi prostor pro vlastní zhodnocení.
------------------------	---

žák realisticky odhadne, nakolik jeho vědomosti nebo dovednosti dostačují pro různé úkoly a sám rozpozná, co se ještě konkrétně potřebuje naučit

3. období	Učitel nechá žáka zhodnotit svůj výkon a navede ho k tomu, aby sám našel své nedostatky.
-----------	--

1.9 Žák prezentuje svoji práci

Učitel vede žáky k tomu, aby si uměli obhájit vlastní názor a dokázali správně argumentovat.

žák objasní ostatním průběh i výsledky své práce

1. období 2. období	Učitel vede žáka k samostatnosti.
------------------------	-----------------------------------

žák formou referátů a různých prezentací seznamuje ostatní s výsledky své práce

3. období	Učitel zadává konkrétní úkoly přiměřené věku a schopnostem žáka, na kterých žák může prezentovat samostatnou činnost.
-----------	---

1.10 Žák projevuje snahu pokračovat v dalším studiu a v celoživotním učení

Učitel upozorňuje na důležitost vzdělání v životě, vysvětluje žákům, že při vyšším vzdělání je širší možnost uplatnění ve společnosti, snadnější možnost rekvalifikace při změně zaměstnání. Poukazuje také na výši finančního ohodnocení v souvislosti s dosaženým vzděláním.

žák odhadne vlastní možnosti a schopnosti

1. období 2. období	Učitel povzbuzuje a motivuje žáka pro budoucí studium.
------------------------	--

žák posoudí vlastní možnosti a schopnosti pro další studium

3. období	Učitel vede žáka k objektivitě při posuzování vlastních možností a schopností a pomáhá mu s výběrem dalšího studia.
-----------	---

2 Kompetence k řešení problémů

2.1 Žák vnímá a rozpoznává nejrůznější problémové situace kolem sebe

Učitel problémové situace vytváří a upozorňuje na ně (vyhledává, řeší společně s dětmi, diskutuje o nich), uvádí praktické příklady, na nichž ukazuje nesoulad s normou, vede žáky ke správnému odhadu, ke kontrole, k předjímání situace a volbě různých postupů.

žák rozpozná a uvědomí si, že nastal problém, formuluje problém s pomocí učitele	
1. období	Učitel navede k pojmenování problému a směřuje je ke zdrojům informací.
2. období	

žák formuluje problém, přemýšlí o příčinách vzniku problému	
3. období	Učitel vede žáky k pojmenování problému a směřuje je ke zdrojům a k třídění informací, vytváří situace a otázky, které nutí k přemýšlení o následcích řešení nebo neřešení problému.

2.2 Žák analyzuje problém z různých hledisek a vyhledá informace vhodné k řešení problému

Učitel poradí různé formy záznamu odlišností nebo podobností s jinými problémy, umožní přístup k informacím, vytvoří prostor pro vlastní projev, doporučí vhodné zdroje informací

žák posoudí, zda může jednoduchý, známý problém vyřešit s tím, co ví, pozná, že chybí informace	
1. období	Učitel nabízí různé možnosti získávání informací, připomíná škálu použitelných postupů.
2. období	

žák posoudí, zjistí, zda lze problém řešit s využitím zadaných informací, rozhodne, které informace nejsou k dispozici a kde je může získat	
3. období	Učitel motivuje žáky, aby hledaly vlastní zdroje informací, podporuje samostatné a kritické myšlení a připomíná různé strategie řešení problémů

2.3 Žák je trpělivý, vytrvalý a užívá kritické myšlení

Podporuje zdravé sebevědomí, nešetří chválou, vhodně motivuje, respektuje žákův názor a rozhodnutí.

žák pokračuje v hledání řešení, i když byl napoprvé neúspěšný	
1. období	Učitel nabízí konkrétní řešení obdobných problémů, poskytuje chybějící informace a upozorňuje na nesrovnalosti, formou rozhovoru nasměřuje k řešení.
2. období	

žák posoudí vlastní možnosti a schopnosti pro další studium	
3. období	Učitel nabízí různé metody řešení problémů, formou diskuze a skupinové práce (směřuje k řešení).

2.4 Žák promyslí a naplánuje způsob řešení problémů, volí vhodné způsoby řešení

Učitel vede žáka k samostatné práci, nabízí problémové příklady, podněcuje diskusi, prostřednictvím praktických příkladů naznačuje možnou cestu k řešení, vede ke správné organizaci práce.

žák navrhne možnosti, kterých by při řešení problému mohl použít, vybírá lepší ze dvou možností	
1. období	Učitel společně s dětmi navrhne různé možnosti řešení problému, pomáhá [vybírat vhodné postupy.
2. období	

Žák navrhne postup, který by při řešení mohl použít, hledá různé možnosti řešení problémů	
3. období	Učitel vede k různým pohledům na řešení, rozpoznání a vyhodnocení efektivnosti postupu a zamýšlení se nad možnými důsledky, připomíná použitelné postupy.

2.5 Žák ověří správnost řešení, nabyté poznatky užije v podobných úlohách

Vede k provádění zkoušky správnosti řešení (dosazením, přenosem do konkrétní situace), umožňuje kontrolovanou chybu (metoda pokusu a omylu).

Žák posoudí s pomocí učitele, zda jeho výsledné řešení dává smysl, využije výsledná řešení konkrétních situací	
1. období 2. období	Učitel pomáhá s diagnostikou chyb, vede k provádění zkoušky a ke srovnání s řešením obdobných konkrétních problémů a ke srovnání se získanými (zkušenostmi).

Žák posoudí, zda jeho výsledné řešení dává smysl, zobecňuje výsledná řešení	
3. období	Učitel vede k samostatnému posouzení vhodnosti řešení, jeho kontrole různými metodami a souladem s praxí, podněcuje promýšlení kladů a záporů zvolené strategie řešení.

2.6 Žák je schopen obhájit svá rozhodnutí, uvědomuje si zodpovědnost za ně, sleduje vlastní pokrok při řešení problémů

Učitel posiluje sebevědomí a samostatnost žáků, poskytuje prostor pro obhajobu vlastních názorů, jde příkladem, vede k vyslovování názorů ve správnou dobu správným způsobem, vede k sebeovládání a k přijímání vnějšího hodnocení.

Žák srozumitelně vysvětluje své řešení a změní své závěry na základě nových informací	
1. období 2. období	Učitel vede k samostatné prezentaci výsledků a formulaci vlastních závěrů a názorů a jejich zdůvodnění, navrhne možné formy prezentace, upozorní na možná úskalí.

Žák srozumitelně zdůvodňuje a obhajuje své řešení a změní své závěry na základě nových informací či změněných podmínek	
3. období	Učitel podporuje správnou argumentaci, konstruktivní diskuzi, motivuje k sebekritice a sebehodnocení a k jejich zaznamenávání.

3. Kompetence komunikativní

3.1 Žák si rozšiřuje slovní zásobu, rozlišuje podstatné od nepodstatného

Vhodným výběrem četby, sledováním médií, vyhledáváním ve slovnících vede učitel žáky k obohacení slovní zásoby, řízeným rozhovorem hledá s žáky skutečnou podstatu problému.

žák používá k danému tématu správné výrazy, při popisu postupuje chronologicky	
1. období	Učitel nabízí žákům výběr různých textů, pracuje s žáky na jejich rozboru, společně posuzují složitější texty.
2. období	

žák při vyjadřování uspořádá informace logicky, podle časových, místních, příčinných a dějových souvislostí	
3. období	Učitel při každé práci ověřuje pochopení textu a správnou stylizaci větných celků.

3.2 Žák své myšlenky formuluje srozumitelně, výstižně a kultivovaně

Při samostatné práci dbá učitel o stylovou i gramatickou dokonalost písemného i mluveného projevu žáka, společně řeší případné problémy s artikulací či výslovností.

žák se vyjadřuje zřetelně, souvisle a přiměřeně posluchači	
1. období	Učitel jasně vymezí a sleduje každý žákův projev při respektování individuality každého žáka.
2. období	

žák užívá jednoznačná a výstižná pojmenování, staví souvislé a přehledné věty	
3. období	Učitel vytváří podmínky pro osobitý projev v různých situacích, předkládá vzorové texty.

3.3 Žák obhajuje své postoje a zároveň akceptuje názory ostatních

Během diskuse učitel i žák naslouchají a nezasahují do projevu mluvčího, nechají ho dokončit myšlenku. Učitel vysvětlí žákovi, jak využívat svá práva, vlastním příkladem ho vede k odvaze stát za svým názorem.

žák se řídí pravidly diskuse, přemýšlí o názorech druhých	
1. období	Učitel vybírá situace k diskusi a vhodně do ní zasahuje
2. období	

žák přichází v diskusi iniciativně s vlastními nápady, využívá myšlenky druhých pro svá vlastní sdělení	
3. období	Učitel nechává žákům volnost při výběru témat, do diskuse zasahuje jen minimálně

3.4 Žák objektivně hodnotí, přijímá kritiku a je připraven se z ní poučit

Učitel motivuje žáky k sebehodnocení a sebekritice různými příklady (osobnosti světového i regionálního významu, lidé s osobním vztahem k žákovi), na základě větší objektivity vysvětlí význam přehodnocení nesprávných závěrů.

žák rozlišuje v komunikaci správné informace a protimluvy, vysvětlí svůj nesouhlas	
1. období	Učitel upozorní na nesprávné jevy, zhodnocení situace, hledá s žákem správné řešení.
2. období	

žák respektuje názor kolektivu i jednotlivců, zamýšlí se nad kritikou, hledá východiska k řešení	
3. období	Učitel usměrňuje nevhodně vedenou diskusi, sleduje její další vývoj.

3.5 Žák aplikuje různé formy sdělení

Učitel zlepšuje představivost žáků prací s grafy, obrázky, mapami a přehledy. Dramatizací učitel rozvíjí žákovu schopnost dávat najevo svůj souhlas, nesouhlas či další reakce, a to nejen mluveným slovem.

žák vhodně zařazuje písemný nebo ústní projev, uvědomuje si mimické projevy	
1. období	Učitel seznamuje žáky se všemi projevy komunikace, některé s nimi aktivně procvičuje,
2. období	

při každém projevu žák využívá i mimoslovní komunikaci, doplňuje projev i grafickými materiály	
3. období	Učitel vede žáky k obohacení komunikace v široké škále nabízených prostředků.

3.6 Žák využívá veškeré dostupné zdroje ke zlepšení komunikace

Učitel poskytne žákovi možnost pracovat s různými typy textů a záznamů, při výuce využívá různé cizojazyčné materiály jako zdroje informací z celého světa, vede žáka k prezentaci výsledků své práce realizací různých projektů.

žák se seznamuje s informačními a komunikačními prostředky	
1. období	Učitel vyhledává s žáky informační a komunikační technologie.
2. období	

žák aplikuje různé informační a komunikační prostředky	
3. období	Učitel umožní žákům využívat všechny dostupné komunikační prostředky.

3.7 Žák využívá získané komunikativní dovednosti ke zlepšení vztahů a spolupráci s lidmi

Učitel motivuje žáky k realizaci projektů, které jsou přínosem a obohacením jednotlivce i společnosti, společně si uvědomí možnost zneužití schopnosti komunikace pomocí vybraného referátu, besedou.

žák navazuje nové kontakty, sleduje reakce lidí, udržuje s nimi oční kontakt	
1. období	Učitel je příkladem svým chováním při každé komunikaci.
2. období	

žák dává najevo pocity porozumění, povzbuzuje skupinu, rozpozná prvky manipulace	
3. období	Učitel vhodně motivuje žáka k utváření kolektivu a dobrých vztahů

3.8 Žák se aktivně zapojuje do společenského dění

Učitel vede žáky k zodpovědné práci ve třídní či školní samosprávě, ukazuje důsledky občanské pasivity na konkrétních příkladech ze světa či okolí.

žák si všímá okolního dění, není lhostejný k nevhodným projevům	
1. období	Učitel sleduje a přiměřeně komentuje dění ve společnosti
2. období	

žák vystupuje asertivně a uvědoměle, nebojí se vyjádřit svůj názor na dění ve společnosti	
3. období	Učitel je příkladem pro žáka svým vystupováním, jednáním a aktivitou ve společnosti

4. Kompetence sociální a personální

4.1 Žák účinně spolupracuje ve skupině

Učitel sleduje a zajišťuje zapojení všech žáků ve skupině.

Žák plní dílčí úkoly	
1. období	Učitel pozoruje zapojení žáka do práce ve skupině, popřípadě koordinuje toto zapojení.
2. období	

Žák se aktivně zapojí do společné práce podle svých schopností	
3. období	Učitel průběžně kontroluje zapojení žáka do práce ve skupině.

4.2. Žák se společně s pedagogy podílí na vytváření pravidel práce v týmu

Učitel definuje a formuluje pravidla práce skupiny spolu se žáky

Žáci si určí společná pravidla	
1. období	Učitel průběžně kontroluje zapojení žáka do práce ve skupině
2. období	

Žáci si určí pravidla a zodpovídají za jejich dodržování	
3. období	Učitel společně se žáky formuluje pravidla a sleduje

4.3 Žák na základě poznání nebo přijetí nové role v pracovní činnosti pozitivně ovlivňuje kvalitu společné práce

Učitel zadá jasná a srozumitelná pravidla a kontroluje jejich dodržování skupiny spolu se žáky

Učitel vede žáky k účelnému rozdělení rolí, k spolupráci a zodpovědnosti, učí žáky vnímat pozici každého jedince ve skupině.

Žáci si rozdělí role ve skupině	
1. období	Učitel pomůže s rozdělením rolí ve skupině.
2. období	

Žáci si rozdělí ve skupině části úkolu	
3. období	Učitel dohlédne na rozdělení částí úkolu ve skupině.

4.4 Žák se podílí na utváření příjemné atmosféry v týmu

Učitel vede žáky k nalezení vhodných postupů k řešení problémů, učí je přijmout pozici a roli ve skupině.

Žák toleruje názory i nezdary druhých	
1. období	Učitel usměrňuje případné konflikty a podporuje příjemnou pracovní atmosféru ve skupině.
2. období	

Žák toleruje názory i nezdary druhých a zbytečně neprosazuje a neupřednostňuje svou osobu a svou práci	
3. období	Učitel usměrňuje případné konflikty a podporuje příjemnou pracovní atmosféru ve skupině.

4.5 Žák poskytne v případě potřeby pomoc, nebo o ni požádá

Učitel upevňuje a rozvíjí základní společenské a lidské návyky, učí žáky navazovat, vnímat a respektovat mezilidské vztahy, oceňuje nezištné poskytnutí pomoci a vyzvedne žáky, kteří si bez obav dokáží říci o pomoc.

v rámci skupiny žák dokáže poradit a o pomoc požádat	
1. období	Učitel učí žáky pomoc poskytnout a bez obav o ni požádat.
2. období	

v rámci skupiny si žák všímá, kdo potřebuje pomoc, pomůže a také sám o pomoc bez obav požádá	
3. období	Učitel dohlíží na respektování mezilidských vztahů, oceňuje poskytnutí pomoci a vyzvedne žáky, kteří si bez obav dokáží říci o pomoc.

4.6 Žák přispívá k diskusi v malé skupině i v debatě celé třídy

Učitel učí žáky pravidlům diskuse (naslouchání, vyslovení vlastního názoru, umění přihlásit se bez obav o slovo, obhájení svého názoru).

žák se aktivně podílí na diskusi o splněných úkolech	
1. období	Učitel přiměřeným způsobem koordinuje a případně vstupuje do diskuse.
2. období	

žák se aktivně účastní diskuse a toleruje názory druhých	
3. období	Učitel sleduje průběh diskuse a případněji usměrňuje.

4.7 Žák chápe potřebu efektivně spolupracovat s druhými při řešení daného úkolu

Učitel dbá na využití žakových možností, schopností, znalostí a dovedností, sleduje, aby se žák nepodceňoval ani nepřeceňoval, posiluje jeho zdravé sebevědomí.

žák chápe důležitost spolupráce v týmu	
1. období	Učitel vyzdvihuje spolupráci celé skupiny.
2. období	

žák chápe důležitost spolupráce v týmu a dokáže se podřídit celku	
3. období	Učitel vyzdvihuje spolupráci celé skupiny a toleranci uvnitř skupiny.

4.8 Žák využívá a oceňuje zkušenosti druhých lidí

Učitel učí žáky ctít zkušenosti nabyté věkem a využívat těchto zkušeností v reálném životě, poukazuje na zkušenosti některých spolužáků.

žák poděkuje za poskytnutou pomoc a využije ji	
1. období	Učitel vede žáky k využívání zkušenosti jiných
2. období	

žák poděkuje za poskytnutou pomoc a efektivně ji využije	
3. období	Učitel vede žáky k efektivnímu využívání zkušenosti jiných.

4.9 Žák vyvozuje poučení z toho, co si lidé myslí, říkají a dělají

Učitel oceňuje žakovo poučení se a vyvození závěrů z dané situace.

Žák se zamýšlí nad názory jiných	
1. období	Učitel ocení žákovo zamýšlení se nad názory jiných.
2. období	

Žák přehodnotí svůj názor na zadané téma	
3. období	Učitel oceňuje žákovo zamýšlení se nad svým názorem a případné změny svého názoru.

4.10 Žák si vytváří pozitivní představu o sobě samém

Učitel vede žáky k uvědomování si svých předností i nedostatků, případné nedostatky pomáhá žákům odstranit, učí je pracovat na rozvoji osobnosti.

Žák se zamýšlí nad svými přednostmi a nedostatky	
1. období	Učitel pomůže žákovi uvědomit si jeho přednosti a nedostatky, pomůže mu postupně tyto nedostatky odstraňovat.
2. období	

Žák si uvědomuje své přednosti a nedostatky, projeví snahu odstranit nedostatky	
3. období	Učitel vede k nalezení předností a nedostatků žáka, ocení jeho snahu nedostatky odstranit.

4.11 Žák podporuje svoji sebedůvěru a samostatný rozvoj

Učitel posiluje v žácích sebedůvěru, oceňuje žákovy přednosti a klady a učí je využívat těchto předností v reálném životě.

Žák s pomocí učitele posiluje svoji sebedůvěru	
1. období	Učitel vhodně motivuje, chválí žáka a oceňuje jeho rozvoj.
2. období	

Žák s pomocí učitele posiluje svoji sebedůvěru a hledá možnosti svého zlepšení	
3. období	Učitel vyzdvihuje žákovy přednosti a nabádá ho k jejich využívání v reálném životě.

4.12 Žák ovládá a řídí svoje jednání a chování tak, aby dosáhl pocitu sebeuspokojení a sebeúcty

Učitel jde příkladem, zadává přiměřené úkoly, hledá pozitiva na vykonané práci.

Žák se s pomocí učitele snaží ovládnout své chování	
1. období	Učitel jde příkladem a motivuje ke správnému chování.
2. období	

Žák se snaží své emoce zvládat a při jejich nezvládnutí se dokáže omluvit	
3. období	Učitel jde příkladem a ocení zvládnutí emocí.

5. Kompetence občanské

5.1 Žák dodržuje stanovená pravidla skupině, třídě, škole, společnosti

Učitel seznamuje žáky se zákony a společenskými normami (školní řád, ústava,...) a oceňuje správné chování.

žák se s pomocí dospělého seznamuje, vytváří a formuluje pravidla společenského soužití ve třídě, kroužku, ve škole	
1. období	Učitel formuluje a kontroluje dodržování pravidel společenského soužití ve třídě a ve škole, vyvozuje důsledky z jejich nedodržování
2. období	

žák se skupinou vrstevníků dbá na dodržování stanovených pravidel společenského soužití pro danou situaci, přijímá důsledky při jejich nedodržování	
3. období	Učitel se skupinou vrstevníků formuluje pravidla potřebná pro danou situaci

5.2 Žák uplatňuje svá práva, zná své povinnosti

Učitel spolupracuje při vytváření třídních pravidel a vede žáky k jejich dodržování.

žák se seznamuje se svými právy, plní si své povinnosti vyplývající ze stanovených pravidel	
1. období	Učitel kontroluje dodržování stanovených pravidel, navrhuje řešení dané situace.
2. období	

žák dodržuje stanovená pravidla, přijímá důsledky vyplývající z jejich nedodržení, navrhuje, jak napraví svůj přestupek	
3. období	Učitel kontroluje dodržování stanovených pravidel, řeší přestupky, navrhuje řešení dané situace.

5.3 Žák je tolerantní k sobě i k druhým

Učitel vede žáky k toleranci k lidem z různých národnostních a etnických skupin, seznamuje je s rozdílnými kulturami a jejich tradicemi.

žák se učí vzájemné toleranci, sebedůvěře a respektování svého okolí	
1. období	Učitel vede žáky ke vzájemné toleranci, respektování sebe sama i druhých, seznamuje žáky s rozdílnými kulturami a jejich tradicemi.
2. období	

žák se aktivně zapojuje do prohlubování kladných mezilidských vztahů, nevyjadřuje se pohrdlivě nebo předsudečně o skupinách lidí nebo jejich příslušnících	
3. období	Učitel vede žáky ke vzájemné toleranci, respektování sebe sama i druhých, seznamuje žáky s rozdílnými kulturami a jejich tradicemi, vede je k prohlubování kladných mezilidských vztahů, dbá, aby se žáci nevyjadřovali pohrdlivě nebo předsudečně o národnostních a etnických skupinách.

5.4 Žák respektuje vrstevníky i dospělé a je jimi respektován

Učitel učí žáky vcítit se do situace druhých a se žáky rozebírá problémové situace.

žák se chová tak, aby důsledky jeho chování neomezovaly a neubližovaly spolužákům a druhým lidem, pomáhá dle vlastních možností slabším	
1. období	Učitel vede žáky tak, aby se snažili vcítit do situace druhých, a neodsuzovali (chování jiných, řeší problémové situace.
2. období	

žák se chová tak, aby dodržoval stanovená pravidla, a v nestandardních situacích neškodil a neobtěžoval druhé, upozorňuje na vzniklé problémy, hledá a navrhuje postupy řešení	
3. období	Učitel vede žáky tak, aby se snažili vcítit do situace druhých, a neodsuzovali (chování jiných, spolu se žáky, dle možností, navrhuje postupy řešení a následně řeší problémové situace.

5.5 Žák zodpovídá za své chování, umí se omluvit, uznat a napravit chybu

Učitel řeší společně se žáky problémové situace, pomáhá jim najít správná řešení.

žák se chová podle stanovených pravidel, využije spolupráce s dospělým pro nápravu problému, umí se omluvit, přiznat a snaží se napravit chybu	
1. období 2. období	Učitel řeší problémové situace, pomáhá žákům najít správná řešení.

žák je zodpovědný za své chování, v případě porušení stanovených pravidel uzná a napraví chybu, umí se omluvit	
3. období	Učitel vede žáky k řešení problémových situací, k přiznání vlastní chyby a omluvě.

5.6 Žák má vlastní názor, umí ho vysvětlit a prosadit

Učitel pomáhá žákům zaujmout místo v třídním kolektivu a podněcuje spolupráci mezi žáky, vede žáky k aktivnímu zapojení do třídního a školního dění. Pomáhá žákům zvednout jejich sebevědomí v různých aktivitách, aby zažili pocit úspěchu.

žák se aktivně zapojuje do třídního a školního dění, nebojí se prosadit svůj vlastní názor	
1. období 2. období	Učitel pomáhá žákům zaujmout místo v třídním kolektivu, podněcuje vzájemnou spolupráci.

žák se aktivně účastní třídního a školního dění, prosadí a vysvětlí svůj názor, ale respektuje i názory ostatních	
3. období	Učitel podněcuje spolupráci žáků v třídním a školním kolektivu, pomáhá (zvednout jejich sebevědomí v různých aktivitách, aby zažili pocit úspěchu, učí je vyslovit a obhájit vlastní názor.

5.7 Žák nabízí, přijímá a poskytuje pomoc, odmítá jakoukoliv formu nátlaku

Učitel svým příkladem nenásilně vychovává své žáky k odmítání útlaku a násilí, naslouchá jejich problémům a radí jim. Vede žáky k aktivnímu jednání a zodpovědnosti za jejich činy. Učí je zastat se slabších, handicapovaných a šikanovaných. Učí je rychle reagovat a přivolat pomoc při nenadálých situacích.

žák odmítá násilí a útlak, dokáže se zastat slabších, handicapovaných a šikanovaných, přivolá pomoc při nenadálých situacích	
1. období 2. období	Učitel svým příkladem vede žáky k odmítání útlaku a násilí, učí je reagovat a rychle přivolat pomoc při nenadálých situacích.

žák odmítá násilí a útlak, aktivně jedná a zodpovídá za své činy, dokáže se zastat slabších, handicapovaných a šikanovaných, správně reaguje při nenadálých situacích, rychle přivolá pomoc	
3. období	Učitel svým příkladem vede žáky k odmítání útlaku a násilí, k aktivnímu jednání a zodpovědnosti za své činy, učí je správně a duchapřítomně reagovat a rychle přivolat pomoc při nenadálých situacích.

5.8 Žák má kamarádský a vstřícný vztah ke spolužákům

Učitel se snaží na každém žáku najít a vyzvednout silné stránky jeho osobnosti. Je objektivní, nepodléhá emocím při posuzování žáka. Tytéž kvality se snaží rozvíjet u žáků.

Žák je objektivní, nepodléhá emocím při posuzování spolužáků a ostatních lidí, neposmívá se	
1. období	Učitel vede žáky k objektivnímu a kladnému hodnocení spolužáků i ostatních lidí
2. období	

Žák je objektivní, nepodléhá emocím při posuzování svého okolí, snaží se najít a vyzvednout kladné stránky osobnosti u spolužáků i sebe sama	
3. období	Učitel se snaží najít a vyzvednout silné a kladné stránky žákovy osobnosti, hodnotit objektivně a bez emocí, tytéž kvality rozvíjí u žáků.

5.9 Žák respektuje historické a kulturní hodnoty a tradice, aktivně se zapojuje do kulturního a sportovního dění

Učitel seznamuje žáky s historií a památkami (zejm. regionu). Vede je k pochopení smyslu umění, podporuje aktivní účast žáků na kulturních a sportovních akcích a mimoškolní činnosti. Podporuje zdravou soutěživost při dodržování stanovených pravidel

Žák se seznamuje s historií a památkami regionu, zapojuje se do kulturních, sportovních a mimoškolních akcí, vytváří si kladný vztah k prostředí, kde žije	
1. období	Učitel seznamuje žáky s historií a památkami regionu, podporuje aktivní účast a soutěživost na školních i mimoškolních akcích.
2. období	

Žák se seznamuje s historií a památkami, jednotlivými druhy umění, aktivně se zapojuje do školních i mimoškolních akcí, v nichž dodržuje stanovená pravidla	
3. období	Učitel seznamuje žáky s historií a památkami, vede je k pochopení významu a smyslu umění, podporuje aktivní účast a na školních i mimoškolních akcích, vede ke zdravé soutěživosti při dodržování stanovených pravidel.

5.10 Žák je ekologicky uvědomělý (třídí odpad aj.)

Učitel vede žáky k vytvoření kladného vztahu k životnímu prostředí, vytváří u žáků návyky a postoje vedoucí k ochraně životního prostředí.

Žák si vytváří kladný vztah k životnímu prostředí, návyky a postoje vedoucí k ochraně svého okolí	
1. období	Učitel vede žáky k utváření kladného vztahu k životnímu prostředí a ekologii, k ochraně a kultivaci prostředí, ve kterém se pohybuje.
2. období	

Žák si utváří kladný vztah k životnímu prostředí, prohlubuje návyky a postoje vedoucí k ochraně a kultivaci svého okolí	
3. období	Učitel vede žáky k utváření a upevňování kladného vztahu k životnímu prostředí a ekologii, k ochraně a kultivaci prostředí, pomáhá budovat citový vztah k prostředí, ve kterém se pohybuje.

6. Kompetence pracovní

6.1 Žák plánuje činnosti ke splnění úkolu

Učitel pomáhá žákovi s naplánováním pracovního postupu vedoucímu ke splnění úkolu.

žák s pomocí učitele naplánuje dílčí kroky ke splnění úkolu	
1. období	Učitel připraví žáka např. na dlouhodobé pozorování přírody, na výrobu výtvarného objektu, či projektu do cizího jazyka,...
2. období	

žák samostatně naplánuje dílčí činnosti ke splnění úkolu	
3. období	Učitel vysvětlí žákovi, jak si naplánuje časové intervaly, ve kterých bude zaznamenávat výsledky pozorování, pokusů, výtvarných činností, profesní orientace.

6.2 Žák pracuje bezpečně s různými materiály a vybavením, dodržuje určená pravidla

Učitel seznámí žáky s danými materiály a nástroji, vede je ke správné organizaci práce. Učitel žáky vhodně motivuje, vede je k odpovědnosti, samostatnosti a plnění pracovních povinností.

žák vybere vhodný materiál a nástroj k danému pracovnímu úkolu	
1. období	Učitel nabídne žákovi k výběru vhodný materiál a pracovní nástroj ke splnění zadaného úkolu.
2. období	

žák navrhne materiál, nástroj a postup k danému pracovnímu úkolu	
3. období	Učitel vede žáka ke zvolení vhodného materiálu a pracovního nástroje ke splnění zadaného úkolu.

6.3 Žák při práci respektuje zásady ochrany zdraví svého i druhých, životního prostředí, kulturních a společenských hodnot

Učitel vede žáky k pořádku na pracovišti, dohlíží na dodržování zásad hygieny a bezpečnosti práce. Seznamuje je se zásadami první pomoci. Rozvíjí u žáků zodpovědnost za hospodárnost, funkčnost a kvalitu provedené práce.

žák s pomocí učitele dodržuje základní pravidla bezpečnosti práce	
1. období	Učitel žáka seznámí s bezpečnostními pravidly, aby chránil zdraví své i ostatních.
2. období	

žák dodržuje pravidla bezpečnosti práce	
3. období	Učitel dohlíží, zda žák dodržuje bezpečnostní pravidla a pracuje podle nich tak, aby chránil zdraví své i ostatních. Vede žáka k hospodárnosti a kvalitě

6.4 Žák využívá získané znalosti a zkušenosti v zájmu vlastního profesního rozvoje

Učitel využívá ve výuce mezipředmětové vazby, vyzdvihuje praktické stránky jednotlivých vzdělávacích oblastí, rozvíjí u žáků schopnost adekvátně odhadnout vlastní schopnosti, vybrat správný pracovní postup a stanovit své vlastní cíle.

žák posoudí, které pracovní činnosti ho těší, jdou mu lépe než jiné	
1. období	Učitel rozvíjí schopnost žáka posoudit, které pracovní činnosti ho baví a nejlépe je zvládá
2. období	

Žák reálně odhadne své možnosti	
3. období	Učitel rozvíjí u žáka schopnost rozpoznat vlastní zájmy a dovednosti a vybrat si vhodné povolání

6.5 Žák se orientuje v pravidlech podnikání

Učitel pomáhá žákům vybrat důležité informace, podněcuje u nich schopnost přijímat důsledky svých činů, podporuje zdravou soutěživost, seznamuje žáky s nabídkou na trhu práce a různými profesemi.

žák vhodným způsobem nabídne vlastní služby	
1. období	Učitel podněcuje formou hry chuť žáků nabídnout vlastní služby a schopnosti, také jejich chuť vyhledané informace prezentovat dalším žákům
2. období	

žák hledá různé způsoby uplatnění na trhu práce	
3. období	Učitel pomáhá žákům správně používat svoje schopnosti a znalosti k prezentaci na trhu práce.

6.6 Žák hodnotí kvalitu práce své i práce ostatních

Učitel vede žáky k rozpoznávání kvalitní práce a dobře splněného úkolu.

žák s pomocí učitele zhodnotí podle stanovených kritérií kvalitní práci a splněný úkol	
1. období	Učitel stanoví kritéria zadané práce a vede žáky k porovnávání jejich výsledků.
2. období	

žák zhodnotí podle stanovených kritérií kvalitní práci a splněný úkol	
3. období	Učitel směřuje žáky k porovnávání výsledků práce s předem stanovenými kritérii a k navrhování úprav, které vedou ke zlepšení práce.